

CONFERÈNCIA HC PUIG. “UNA RECUPERACIÓ ECONÒMICA PER A TOTHOM” FÒRUM NOVA ECONOMIA. BARCELONA 13/10/14

La bondat d'un model de creixement econòmic s'ha de mesurar més enllà de la seva capacitat de generar riquesa. La generació de riquesa és una condició necessària però no suficient. Un model econòmic “bo” ha de tenir la redistribució de la riquesa, la lluita contra la desigualtat social, la igualtat d'oportunitats i l'ascensor social com a objectius prioritaris.

Aquesta definició la trobem confirmada amb l'evolució econòmica de Catalunya i dels països del Sud d'Europa en el darrer cicle expansiu de les nostres economies. Vam tenir creixements del PIB superiors a la mitjana de la UE, vam generar milers de llocs de treball, vam viure una fase expansiva de la despesa pública i amb ella del conjunt dels serveis públics. Però realment vam viure un miratge, una situació irreal gràcies a un accés fàcil i abundant al finançament exterior, la realitat era que estàvem davant d'un model extraordinàriament precari.

La crisi ha demostrat la feblesa del nostre model de creixement econòmic, que en poc temps ha generat un volum d'atur inacceptable i ha incrementat la desigualtat social. En aquest punt voldria fer notar que durant la fase expansiva la nostra economia generava desigualtat social. En el període 2004-2012, el risc de pobresa no ha baixat del 16,6%, corresponent a l'any 2008. Potser tots plegats no vam constatar aquesta realitat imbuïts en una espiral de creixement sense fi.

El model econòmic que va protagonitzar el cicle expansiu no és vàlid per superar la crisi econòmica i no pot garantir un desenvolupament sostingut en el temps, generador d'estabilitat i ocupació ben remunerada. I les mesures per superar la crisi des d'Europa no han estat encertades, en bona part han incrementat els problemes socials i de forma especial en els països del Sud d'Europa. L'austeritat portada a l'extrem no és una bona aliada en la lluita contra la desigualtat social.

No qüestiono la necessitat de l'equilibri pressupostari, ni el fet que dèficits al voltant dels 9.000 milions d'euros de l'any 2010, un 4,59% del PIB, per part de la Generalitat són insostenibles per una administració pública, calia tenir en compte dos aspectes:

- Allò important és la tendència a l'equilibri, per tant el que s'ha de valorar és si l'administració en qüestió assumeix el compromís d'equilibrar el seu pressupost en un horitzó temporal raonable i supervisar el compliment d'aquest compromís.
- Combinar aquest camí cap a l'equilibri amb mesures d'estímul a la reactivació de l'activitat econòmica.

Aquesta doble condició no treu importància a un compromís necessari: L'administració pública ha d'afrontar reformes que permetin per la via de l'increment de l'eficiència i l'eficàcia mantenir i millorar la prestació dels serveis públics especialment els vinculats als serveis de l'estat del benestar.

L'austeritat fiscal en el cas català té una pressió afegida, el tractament injust que el Govern de Catalunya pateix per part del govern de l'estat, un tractament que no és exclusiu cap a Catalunya, però sí que a Catalunya és més intens:

- Dèficit fiscal.
- Incompliment dels compromisos d'inversió de la disposició addicional tercera de l'estatut. Els mateixos pressupostos d'inversions del Govern de l'estat consoliden any rere any un tractament discriminatori a Catalunya.
- Imposició injusta dels límits de dèficit públic per part del govern de l'estat cap a les Comunitats Autònomes, amb criteris quantitius, prescindint de criteris qualitius, com el cost de la vida, o l'esforç realitzat en termes relatius de control sobre la situació inicial de dèficit.

No és voluntat d'aquesta conferència incidir en aquest punt, però sí que cal contextualitzar-lo en el conjunt de les reflexions.

Europa ha d'arribar a la conclusió que només amb austeritat no és possible superar les conseqüències de la crisi, la debilitat del creixement a la zona Euro dels darrers mesos ho acrediten en contraposició a altres països occidentals que estan superant millor que nosaltres les conseqüències de la crisi econòmica i financera global de l'any 2008.

Europa ha de superar la crisi (això requereix creixement nominal) i garantir i millorar l'estat del benestar (això requereix canvi de model productiu).

La necessitat de canviar el model econòmic i productiu és àmpliament compartida pel conjunt del país. Pràcticament tots els partits polítics, agents econòmics, socials, món acadèmic i món professional ho comparteixen. Necessitem apostar per un model que ens garanteixi creixement estable i resilient, que ens permeti crear ocupació millor remunerada i menys susceptible de deslocalització. Un model que ens permeti competir en la realitat d'una economia global.

Aquest model requereix una economia que vegi en la internacionalització una aposta estratègica permanent de les nostres empreses que no la situï només com una resposta conjuntural a la debilitat dels nostres mercats tradicionals i que tingui en la innovació el principal factor de competitivitat.

En el conjunt d'Europa i també a Catalunya hem identificat clarament la indústria com el motor principal de creixement econòmic. La indústria és garantia de cohesió territorial i cohesió social, comporta tot un seguit de valors vinculats al treball, l'esforç, la responsabilitat social que són els valors sobre els que hem de construir la nova economia.

Valors que no són nous, però que sí els havíem deixat de banda, i són aquests valors els que ens permetran lluitar contra la desigualtat social.

Vivim moments de recuperació econòmica, les dades macroeconòmiques ens ho estan confirmant, i els sectors que estan protagonitzant aquesta recuperació són els sectors que en sentit ampli podem considerar com indústria. La indústria pròpiament dita, el turisme com sistema industrial i la logística que cada cop és més un factor de competitivitat en la cadena de valor d'un producte.

Catalunya està liderant aquesta recuperació econòmica en el conjunt del Sud d'Europa. El 50% de la nova ocupació creada a l'estat espanyol s'ha dut a terme a Catalunya. El 40% de la inversió industrial estrangera a l'estat espanyol es va concentrar a Catalunya l'any 2013. I fins a setembre de 2014, segons el Financial Times, Catalunya continua sent la primera regió de l'Europa Continental en captació de projectes d'inversió productiva.

La recuperació econòmica ha de generar un increment dels recursos de les administracions públiques per garantir adequadament funcions públiques imprescindibles per a tenir un país competitiu i, sobretot, per a tenir un país equitatiu:

- Això inclou prestacions com les sanitàries o les lligades a la dependència o la reinserció laboral.
- També inclou disposar de capacitat d'estimular la innovació, la internacionalització o la inversió productiva o construir les infraestructures realment necessàries.

Una recuperació econòmica gràcies a la conscienciació pel conjunt de la societat de la necessitat imperiosa de canviar el model. Un èxit que té com a protagonistes les empreses, entenent aquestes com la suma d'empresari i treballadors.

Part del guany competitiu de l'economia catalana ha estat gràcies a l'ajust dels costos laborals, en un marc d'acord i concertació amb la implicació dels representats dels treballadors, pactant les condicions de reducció de les plantilles, creant bosses d'hores, congelant els sous o fins i tot la rebaixa d'aquests a canvi d'estabilitat laboral, inversions productives, manteniment de les empreses. És molt important que destaquem aquest exercici de responsabilitat i si em permeten de compromís dels treballadors en la viabilitat de les seves empreses.

Hem passat de tenir plantes en risc de tancament o de deslocalització, a tenir-les a plena capacitat productiva i contractant nou personal, exemples de sobre coneguts, és cert que hi ha casos en que això no ha estat possible, però també cal dir que a vegades el perill per la continuïtat d'algunes plantes ve més per la manca d'internacionalització d'aquestes i la dificultat d'accedir a nous mercats.

Pensant en futur, no podem confiar de forma exclusiva la nostra competitivitat en uns costos laborals baixos. Hem de preveure un horitzó de recuperació i millora del poder adquisitiu dels treballadors, vinculant-ho a la productivitat i la generació de valor.

En aquesta recuperació també hi ha el paper important dels empresaris, han apostat per la internacionalització i la innovació, i ho han aconseguit en un entorn de dificultat, amb caiguda dels beneficis, dificultat d'accés al crèdit i molt sovint obligats a reduir-lo en un entorn de morositat creixent i disminució de la xifra de negoci.

Moltes empreses -empresaris i treballadors- han demostrat en aquest període els millors valors per superar la crisi i és bo que en aquests moments de recuperació incipient els reconeguem el seu protagonisme principal.

Des de l'administració hi estem col·laborant, facilitant en molts casos un espai de concertació i de pacte entre empresaris i treballadors, per resoldre crisis concretes d'empreses o per pactar i consensuar una estratègia global de reactivació econòmica. Col·laborem generant debat al voltant del model econòmic, com espero generar-ne avui, i molt especialment impulsant canvis i reformes en les nostres polítiques per orientar-les al canvi de model econòmic.

Des de el Govern de la Generalitat estem impulsant una nova estratègia industrial, dissenyada a partir de la identificació d'aquells àmbits sectorials en els que tenim oportunitats de creixement i en concordança amb l'estratègia europea d'innovació i especialització intel·ligent RIS3.

A aquesta estratègia industrial hi adaptarem les diferents polítiques sectorials de les que vull destacar tres aspectes.

- Internacionalització, hem d'aconseguir que més empreses exportin i que les que ho fan ho facin més. Però també la internacionalització l'hem d'entendre com a inversió directe a l'exterior de les empreses catalanes i captació d'inversions productives amb destinació a Catalunya.
- Innovació: Tenim un teixit format bàsicament per PIMEs, amb dificultats per disposar d'un sistema propi d'innovació. L'estructura d'innovació del país ha de ser accessible a les PIMEs, els nostres centres tecnològics han de ser els departaments d'innovació de les PIMEs catalanes. I alhora el sistema d'innovació ha de replicar l'èxit que en el camp de la recerca i el coneixement ha tingut Catalunya. Hem de dissenyar un sistema de transferència tecnològica que acceleri el procés de transformació del coneixement en innovacions i al mateix temps fer una estructura d'innovació competitiva a nivell global, que pugui liderar projectes a nivell europeu i participar en programes internacionals. L'agregació dels centres tecnològics avançats és un pas decisiu en aquest procés.
- La política de clústers. Catalunya ha estat pionera en la política de clústers, avui els clústers tenen un paper preponderant en la necessitat de superar les limitacions de la petita dimensió de les nostres empreses i crear entorns de col·laboració i cooperació que ens permetin guanyar competitivitat conjuntament, generant sinergies i economies d'escala.

El turisme és un sector estratègic de la nostra economia, per la seva magnitud gairebé un 13% del PIB i un 12% de l'ocupació, també ho és com a factor de cohesió territorial i generació d'activitat econòmica diversa al seu voltant. Haurem d'esforçar-nos per garantir aquest paper en el futur. Apostar per un turisme de qualitat requerirà un esforç inversor, privat, en primer terme, millorant els establiments turístics i adaptant-los a les noves exigències de major qualitat. i públic, millorant les nostres infraestructures i garantir la preservació del territori com a un actiu de la nostra oferta turística.

En el camp logístic la globalització econòmica i les relacions comercials entre Europa i els països emergents esdevenen una oportunitat per fer de Catalunya la porta d'entrada i sortida de mercaderies, amb bones infraestructures logístiques, ports de Barcelona i Tarragona, i que s'han de reforçar amb la construcció del corredor ferroviari del mediterrani, un esforç inversor prioritari, que tot i ser declarat d'interès per la UE no avança amb la velocitat necessària.

Estem impulsant la llei de la FP, que posa l'accent en la necessitat d'unificar en un únic sistema la formació reglada amb la formació al llarg de la vida laboral. Una reforma que aposta per una FP al costat de l'empresa, que respongui a les seves necessitats impulsant la FP Dual.

Estem tramitant la reforma del SOC (Servei d'Ocupació de Catalunya) on tenim molt present la missió principal, garantir l'ocupabilitat dels treballadors a Catalunya i que les empreses puguin cobrir les seves demandes laborals, amb vocació de governança compartida i concertació amb el territori, adaptant-nos a les especificitats i necessitats de cadascú.

Hem posat en marxa el programa de Garantia Juvenil, un instrument per afrontar el drama de l'atur juvenil, especialment colpidor i que és més alt quan més baix és el nivell de formació dels nostres joves.

Crec amb modèstia que des de el Govern de Catalunya estem orientant favorablement, dins el nostre àmbit competencial, les polítiques cap a aquest canvi de model econòmic.

Empresaris, treballadors i administracions compartim plenament la necessitat d'aquest canvi de model, estem treballant per aconseguir-lo, però en el fons és realment així?

Estic convençut que compartim els valors del model econòmic que necessitem per garantir el benestar i la cohesió social. Creació de riquesa, treball, esforç, innovació, emprenedoria, indústria en sentit ampli. Com a principi declaratiu està bé, però ho hem assumit?, ho hem interioritzat?, o per contra volem recuperar un model que torni a fer de l'especulació i el benefici ràpid la norma, un nou miratge de creixement econòmic que no abordi els problemes socials i no redueixi la distància entre els que més tenen i els que menys.

La crisi ha incrementat la distància entre els més rics, que avui ho són molt més que abans de l'inici de la crisi, i la major part de la població que ha perdut poder adquisitiu. Les classes mitjanes són les que han vist més deteriorada la seva posició social, les que realment han suportat el cost de la crisi, una situació que ha accentuat la pobresa i la desigualtat social, que ja hem vist que fins i tot en el moment de la darrera fase d'expansió era elevada.

No podem parlar de recuperació econòmica, si aquesta no comporta la reducció de la bretxa entre els que més tenen i els que menys. La recuperació econòmica ha de servir per impulsar les classes mitjanes, autèntic motor de dinamització de les nostres societats, la recuperació econòmica ha de focalitzar la prioritat en la lluita contra les desigualtats socials. No inventem res, hem de recuperar el compromís social que ha caracteritzat tradicionalment el catalanisme i seguir l'estela d'aquells països del nostre entorn europeu, similars en demografia a Catalunya, capdavanters en benestar social i que destaquen per tenir una indústria innovadora, amb un pes superior al 25% en el seu PIB, i una economia oberta al món i diversa en sectors econòmics.

Des de Catalunya no disposem de totes les eines polítiques per garantir aquest procés de transformació del model de creixement econòmic, aquesta realitat, manca d'instruments per respondre a les necessitats del país, és una de les forces que impulsa el procés sobiranista. No vull posar l'accent en la importància que per a Catalunya tindria disposar d'un estat propi, crec que aquest debat l'estem fent tot i les dificultats per fer-lo i per expressar democràticament la nostra opinió, l'objectiu d'aquesta conferència és posar l'atenció en garantir el canvi de model econòmic que garanteixi i millori el benestar.

Aquest canvi de model, conceptualment compartit, costa portar-lo a la pràctica. Subsisteix una estructura econòmica i política amb un pes determinant que no persegueix el canvi de model. Una estructura que influeix en la presa de decisions que van en línia contrària a aquest propòsit que abans hem definit com àmpliament compartit.

Si fem una anàlisi crític d'algunes actuacions convindrem que no transmeten canvi de valors.

- Hem sanejat el sistema financer i no hem donat respostes als titulars de preferents, no hi ha adequada assumpció de responsabilitat per part dels directius de les entitats fallides i es succeeixen escàndols insuportables . El cost del sanejament ha estat assumit pel conjunt dels ciutadans i els processos de venda de les entitats sanejades certifiquen el caràcter irreversible de les pèrdues en contra d'allò promès inicialment.
- Parlem d'emprenedoria, del suport a la iniciativa privada, de la cultura, de l'esforç, la superació i la capacitat per assumir risc. En contraposició ens trobem CASTOR, un cas en que l'empresa promotora no ha assumit cap responsabilitat

ni corre cap risc financer, preguntem-nos si és aquest un bon exemple pels nostres emprenedors.

- Es vol posar l'accent en la indústria, declaració política, i impulsem una reforma del sistema energètic que no aborda el problema de fons, tenim el cost energètic més car d'Europa i és un fre a la inversió industrial i a la captació de nova inversió.
- El major nombre d'empreses del país són PIMEs, i l'estímul d'aquestes en teoria és prioritari en l'acció de l'estat, però ens trobem amb normatives com la Llei de Garantia d'Unitat de Mercat o la llibertat d'horaris comercials que afavoreixen els grans oligopolis i les grans empreses de distribució en detriment del petit empresari, autònom o professional.
- Massa sovint constatem que la legislació i l'acció estatal està més pendent de l'evolució de l'IBEX 35 que de la realitat de la economia productiva, que és la base sobre la que hem de construir el nou model econòmic i que ha de garantir millor ocupació.
- Parlem d'ètica i transparència en el món públic i massa sovint aquests principis ètics que se'ns reclama, i que són del tot exigibles, no són seguits per l'economia.
- Continuem tenint un elevat nivell de frau fiscal en la nostra economia que és també causa de precarietat social.

Hi ha veus empresarials, molt autoritzades, que parlen d'establishment polític, en sentit crític i pejoratiu, i no se adonen que també ells en són part d'aquesta estructura que per a bona part de la ciutadania ha deixat de ser referent i s'ha convertit en causa de desafecció.

No neguem l'evidència, hi ha recuperació econòmica, hi ha molt bona base empresarial que ens pot permetre fer un salt qualitatiu, hi ha consciència de canvi de model, però hem de ser més exigents amb les reformes i les accions per consolidar aquest canvi de model, posem la recuperació econòmica al servei de les persones, a la lluita contra la desigualtat social i fem que la recuperació econòmica beneficiï a tots.

Les regulacions i els marcs legals han de respondre al desenvolupament d'un model econòmic que faci seu els valors de l'esforç, el treball, l'emprenedoria i la responsabilitat social. Posem l'accent en afavorir el creador de riquesa i d'ocupació estable i de qualitat, i no aquell que fa bandera d'una economia especulativa.

No ens deixem enlluernar per les dades, el creixement és petit i feble, la consolidació del canvi de model requereix temps, no és d'un dia per l'altre, un excés de confiança pot endarrerir el canvi estructural de la nostra economia i dificultar la superació de les conseqüències de la crisi.

Estem ben orientats, els sectors tractors de l'economia catalana estan treballant intensament, assumint els reptes de la internacionalització i la innovació. Les nostres empreses estan enfortint la seva posició en el món i això és bo. Ara cal que aquest canvi de paradigma sigui el que, potser per primer cop, determini la presa de decisions al més alt nivell per garantir el creixement econòmic i la millora de l'estat del benestar.